

ראה – לפוצץ את האשליה

1. דברים (פרשת ראה) פרק טו פסוק י - יא
(י) נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלקיך בכל מעשך ובכל משלך ידך: (יא) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ על פן אנכי מצוך לאמר פתח תפתח את ידך לאחריך לעניך ולאביוןך בארצך: ס

2. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לד עמוד ב
ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא לימות המשיח, אבל לעולם הבא - עין לא ראתה אלקים זולתך. ופליגא דשמואל, דאמר שמואל: אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד, שנאמר: כי לא יחדל אביון מקרב הארץ.

3. דברים (פרשת ראה) פרק טו פסוק ד
(ד) אפס כי לא יהיה בך אביון כי בך יברכך ה' בארץ אשר ה' אלקיך נתן לך נחלה לרשתה:

4. ספרי דברים פרשת ראה פסיקא קיד
(ד) אפס כי לא יהיה בך אביון, ולהלן הוא אומר +דברים טו יא+ כי לא יחדל אביון מקרב הארץ בזמן שאתם עושים רצונו של מקום אביונים באחרים וכשאינן אתם עושים רצונו של מקום אביונים בכם.

5. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קנא עמוד ב
תניא, רבי אלעזר הקפר אומר: לעולם יבקש אדם רחמים על מדה זו. (שלא יבא לידי עניות, דדבר המזומן הוא לבא או עליו או על בנו או על בן בנו), שאם הוא לא בא - בא בנו, ואם בנו לא בא - בן בנו בא, שנאמר כי בגלל הדבר הזה, תנא דבי רבי ישמעאל: גלגל הוא שחוזר בעולם.

האדם חי באשליית שליטה

6. משלי פרק כב פסוק ב
עשיר ורש נפגשו עשה כלם ה':

7. שכל טוב (בובר) שמות (פרשת יתרו) פרק יח פסוק כז
זהו שאמר שלמה בחכמתו רש ואיש תככים [נפגשו] מאיר עיני שניהם ה' (משלי כט יג), וכתוב עשיר ורש נפגשו עושה כולם ה' (שם כב ב), הא כיצד תלמיד שבא לשמש את הרב, והרב רוצה ללמדו מאיר עיני שניהם ה', מגליל לו מן השמים רזי [טעמין] תורה, ונעשה כמעין שאינו פוסק, וכנהר המתגבר והולך ומלמדו, ואם אינו רוצה ללמדו עושה כולם ה', מי שעשה את זה חכם, סופו לעשותו טיפש, ומי שעשה את זה טיפש, סופו לעשותו חכם, כיוצא בדבר אתה אומר בנותני צדקה, כיצד עני שפשט ידו לבעל הבית, ובעל הבית רוצה ליתן לו, מאיר עיני שניהם ה', לא רצה ליתן לו עושה כולם ה', סופו שמעני את זה ומעשיר את זה:

8. דברים (פרשת שופטים) פרק יח פסוק י - יב
(י) לא ימצא בך מעביר בנך ובבתו באש קסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף: (יא) וחבר חבך ושאל אוב וידעני ודרש אל המתים: (יב) כי תועבת ה' כל עשה אלה ובגלל התועבת האלה ה' אלקיך מוריש אותם מפניך: (יג) תמים תהיה עם ה' אלקיך: ס

9. רבינו בחיי דברים (פרשת שופטים) פרק יח פסוק יב
(יב) כי תועבת ה' כל עושה אלה. אחת מכל אלה התשע שהזכיר. ובגלל התועבות האלה. שהתעיבו בהם ה' אלקיך שהוא למעלה מכל החכמות והמזלות, מהפך הגלגל ומשדד המזלות להורישם מפניך, וזהו לשון "בגלל", וכמו שדרשו

רז"ל (שבת קנא ב) בענין הצדקה: (דברים טו, י) "כי בגלל הדבר הזה", גלגל הוא שחוזר בעולם, וע"כ צריך שתתעב כל מה שהקב"ה מתעב, וכיון שהדברים האלו הם תועבה לפניו יש לך להזהר שלא תתעסק בהם ושלא יהיה לך נפתה אחריהם, אלא שיהיה תמים בעבודת השי"ת, זהו שאמר: תמים תהיה עם ה' אלקיך, כלומר יהיה לך שלם ביראתו לעשות מה שצוה ולהזהר ממה שימנע

10. דברים (פרשת עקב) פרק ח פסוק יא - יח
(יא) השמר לך פן תשכח את ה' אלקיך לבלתי שמר מצותיו ומשפטיו וחקותיו אשר אנכי מצוך היום: (יב) פן תאכל ושבעת ובתים טובים תבנה וישבת: ... (יז) ואמרת בלבבך כחי ועצם ידי עשה לי את הסל הזה: (יח) וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך פח לעשות חיל למען הקים את בריתו אשר נשבע לאבותיך כיום הזה: פ

11. דברים (פרשת עקב) פרק ט פסוק ה
(ה) לא בצדקתך ובישר לבבך אתה בא לרשת את ארצם כי ברשעת הגוים האלה ה' אלקיך מורישם מפניך ולמען הקים את הדבר אשר נשבע ה' לאבותיך לאברהם ליצחק וליעקב:

12. עקידת יצחק דברים שער צח (פרשת כי תבא)
והיה כי תבא אל הארץ ולקחת מראשית וגו':
לפי שעקר קבלת האלקות אשר דברנו ממנו אשר בו ישתרר האדם על הנמצאות ועל יתר האומות הוא במה שיכיר האדם שממנו באות כל הטובות כלם ושכחו ועוצם ידו לא עשו את החיל בשום פנים כי זה בכלל מה שאמרנו באומרו ללכת בכל דרכיו והמחשבה בחלוף זה הוא פריקת עול ומורא שמים מעליו אשר ימשכו לו כל הרעות המתרגשות על דרך העונש כנזכר (א) לזה הזהיר ואמר אחר שתבא אל הארץ ואחר שתירש אותה ימים ושנים רבים ונושנתם בה השמר לך פן יהיה עם ללבך דבר בליעל לאמר כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה לפי שכבר ישכח מפי זרעך או זרע זרעך את כל מעשה ה' הגדול אשר עשה לך עד הביאך שמה על כן אתה צריך לעשות מעשה ולקחת עמך דברים המזכירים תמיד כי לה' הארץ ומלוואה ומידו נתנה לך למתנה והוא המשפיע תמיד כל הצלחותיה ולזה ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך ירצה מאותה שאתה סבור שהיא ארצך ואינו כן כי ה' אלקיך נתנה לך ושמת בטנא והלכת אל המקום וגו'.

הרפייה מביאה לקרבת ה'

13. תהלים פרק מו פסוק יא
(יא) הרפו ודעו כי אנכי אלקים ארום בגוים ארום בארץ:

14. דברים (פרשת ואתחנן) פרק ד פסוק לא
(לא) כי אל רחום ה' אלקיך לא ירפך ולא ישחיתך ולא ישכח את ברית אבותיך אשר נשבע להם:

15. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף סב עמוד א
קבלה דיסורי - שתיקוּתא ומבעי רחמי. (שלא יבעט ביסורין הבאים עליו).

16. אור החיים בראשית (פרשת ויגש) פרק מו פסוק ז
וראיתי לתת לב לדבריהם ז"ל (שמו"ר פ"א) שאמרו שכל זמן שאחד מיורדי מצרים קיים לא התחיל השעבוד דכתיב (שמות א') וימת יוסף וגו' וכל הדור ההוא פירוש שירדו מצרים אז התחיל השעבוד, כי אולי שזה היה להם לתשלום קבלת גזירת מלך ברצון פקע מהם השעבוד כי סמא דיסורי קבולי. והעד הנאמן לזה גם כן כי יוכבד וסרח בת אשר היו מיורדי

מצרים (ב"ר פ' צ"ד) ובימיהם היה השעבוד, והטעם הוא לצד שהביאם יעקב ולא מרצונם,

17. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן רכב סעיף ג חייב אדם לברך על הרעה בדעת שלמה ובנפש חפצה, כדרך שמברך בשמחה על הטובה, כי הרעה לעובדי השם היא שמחתם וטובתם, כיון שמקבל מאהבה מה שגזר עליו השם נמצא שבקבלת רעה זו הוא עובד את השם, שהיא שמחה לו

18. משנה ברורה סימן רכב ס"ק ד (ד) כדרך שמברך וכו' - כי באמת כל היסורין בין בגוף ובין בממון הוא הכל כפרה על העונות כדי שלא יצטרך להתיסר לע"ל ששם העונש הוא הרבה יותר גדול וכדאיתא במדרש יצחק תבע יסורין [היינו שהוא הכיר גודל מדת הדין שלעתיד וכעין זה אמר ג"כ דהע"ה סמר מפחדך בשרי וממשפטיך יראתי ותבע בעצמו יסורין כדי שינקה מכל וכל ולא יצטרך לפחוד עוד] א"ל הקדוש ברוך הוא חייך דבר טוב אתה מבקש וממך אני מתחיל שנאמר ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיני מראות:

19. תלמוד בבלי מסכת ערכין דף טז עמוד ב עד היכן תכלית יסורין? אמר רבי אלעזר: כל שארגו לו בגד ללבוש ואין מתקבל עליו. מתקיף לה רבא זעירא, ואיתימא רבי שמואל בר נחמני, גדולה מזו אמרו: אפילו נתכוונו למזוג בחמין ומזגו לו בצונן, בצונן ומזגו לו בחמין, ואת אמרת כולי האי! מר ברביה דרבינא אמר: אפילו נהפך לו חלוקו. רבא, ואיתימא רב חסדא, ואיתימא רבי יצחק, ואמרי לה במתניתא תנא: אפילו הושיט ידו לכיס ליטול שלש ועלו בידו שתיים.

20. רבינו בחיי דברים (פרשת כי תצא) פרק כב פסוק ח וע"ד המדרש: (שבת לב א) ועשית מעקה לגגך, כי יפול הנפול ממנו, ראוי היה ליפול מששת ימי בראשית, אבל אתה לא תגרום שתהא מיתתו על ידך. וענין המדרש הזה כי כל הנבראים כלן נבראו בחפצם ורצונם, והקב"ה הודיעם בראשית הבריאה כל עניניהם כלם וכל המקרים העתידיים לבא עליהם, וכן הודיעם ימי חייהם ומיתתם היאך תהיה, וכן ענין מזונותם אם בריוח אם בצער אם ע"י עצמן אם משל אחרים, וכן דרשו רז"ל: (חולין ס א) כל מעשה בראשית לדעתם נבראו לצביונם נבראו, שנאמר: (בראשית ב, א) "וכל צבאם", והכל רצו וקבלו, ועל זה אמרו: ראוי היה ליפול מששת ימי בראשית, ואף על פי כן יש עונש גדול למי שמסבב, ולכך: ועשית מעקה לגגך.

21. ליקוטי מוהר"ן תורה רנ דע שכל מיני צער וכל היסורים אינם רק מחסרון הדעת, כי מי שיש לו דעת ויודע שהכל בהשגחה מהש"י, אין לו שום יסורין, ואינו מרגיש שום צער, כי ה' נתן וה' לקח (איוב א) ואף על פי שיש יסורין שבהכרח מרגישים אותם, כגון היסורים שבאים מחמת ההרכבה, כמו יסורים שיש מיציאת הנשמה מן הגוף, והם יסורי החולה שבאים מחמת שמתחלת הנשמה להתפשט מן הגוף, ומחמת שנקשרה הנשטח בהגוף בקשר אמיץ וחזק, ע"כ בהכרח מרגיש היסורים בעת הפירוד, אעפ"כ היסורים קלים מאד ונוחים להתקבל בעת שיודע בדעת ברור שהכל בהשגחה מהש"י, ומכ"ש שאר מיני צער ויסורין שאין מרגישים כלל כשיש לו דעת כנ"ל, ועיקר הצער מהיסורין, הוא מחמת שנטולין ממנו הדעת כדי שירגיש היסורין:

22. מלאכים כבני אדם עמ' 418 הרב חרל"פ: ..מצאתיו (את הרב קוק במחלתו האחרונה) והוא ביסורים נוראים. שאלתיו כיצד הוא מרגיש, ואמר לי:

"על היסורים עצמם איני מתרעם, אך מה שקשה לי לסבול הוא, שהיסורים גורמים לי לפרקים להפרדתי מדבקות בה"ן..

זכירה ואיסור שכחה

23. דברים (פרשת עקב) פרק ח פסוק ב (ב) וזכרת את כל הדרך אשר הוליכה ה' אלקיך זה ארבעים שנה במדבר למען ענתך לנסתך לדעת את אשר בלבבך התשמר מצותו מצותיו אִם לא:

רשב"ם (ב) למען ענותך - זהו עינוי שאין פת בסלך, וחייך תלויים למרום בכל יום:

24. דברים (פרשת עקב) פרק ח פסוק יא (יא) השמר לך פן תשכח את ה' אלקיך לבלתי שמר מצותיו ומשפטי וחקותיו אשר אנכי מצוך היום:

25. ספר שערי תשובה לרבינו יונה שער ג אות כז מן האזהרות התלויות בלב: השמר לך פן תשכח את ה' אלקיך (דברים ח, יא). ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (מנחות צט ב): כל מקום שנאמר "השמר פן" ו"אל", הרי זה לא תעשה, הוזכרו בזה לזכור את השם יתברך בכל עת.

26. רמ"א אורח חיים הלכות הנהגת אדם בבוקר סימן א סעיף א הגה: שויתי ה' לנגדי תמיד (תהילים טז, ח), הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלקים,

27. דברים (פרשת עקב) פרק ט פסוק ז זכר אל תשכח את אשר הקצפת את ה' אלקיך במדבר למן היום אשר יצאת מארץ מצרים עד באכם עד המקום הזה ממרים ה'יתם עם ה':

28. דברים (פרשת עקב) פרק י פסוק יב עתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך פי אם ליראה את ה' אלקיך ללכת בכל דרכיו ולא הבה אתו ולעבד את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך:

רש"י (יב) ועתה ישראל - אף על פי שעשיתם כל זאת, עודנו רחמיו וחבתו עליכם, ומכל מה שחטאתם לפניו אינו שואל מכם כי אם ליראה וגו':

סיכום

בפרשתנו נאמר "כי לא יחדל אביון מקרב הארץ", חז"ל למדו שגלגל מסתובב בעולם ופעמים שאדם מעשיר אך פעמים שמעני ואם לא הוא אז בנו או בן בנו וכדי שהעוני לא יפגע בו עליו להתפלל. מדוע הקב"ה ברא את העולם עגול? מדוע אדם צריך להרגיש בגלגל שמביא לתחושת חוסר יציבות? התשובה היא שחוסר היציבות מראה לנו שאנו לא שולטים בעולם וכל השליטה נמצאת רק אצל ריבונו של עולם. כדי לגלות את השליטה האלוקית עלינו להרפות. שיבושי החיים הם מתנות כדי שנבין שאנו לא שולטים. כשמציאות משתבשת אל לו לאדם לבעוט ולכעוס אלא להרפות ולהבין שמאת ה' היתה זו וככל שנדע להרפות כך תחושת היציבות תתחזק בנפשנו והדבר יביא לקירוב גדול לה' יתברך. שבת שלום!